

Smaastykker.

Nøraa Byes Vide og Vedtægts Bog.

Udi den hellige Trefoldigheds Navn har vi underkrevne, Niels Mikkelsen, Hans Sørensen, Niels Hansen, Anders Sørensen, Jens Nielsen, Nis Nielsen, Niels Sørensen, Thomas Christensen, Hans Lauridsen, Thomas Sørensen og Christopher Christoffersen, samtlige Nøraaes Beboere, formedelst hidtildags havende Uenighed om Hegns og Løkkernes Vedligeholdelse, med videre Ulejligheder til vores Skade at forklejne oprettet Vide og Vedtægt, hvorefter hver bør rette sig, som bestaar i følgende Poster:

1.

Ingen maa vise Hyrderne fra sig til deres Naboer, før de faa madet af al deres Kvæg og Kreaturer, under en Marks Mulkt til Byen, og en til Herskabet. Ligeledes er det og om nogen uden Grandernes Minde tager Hyrderne fra Kvæget; gjør nogen sig herimod modvillige, heller og ikke til rette Tid udligger den Anpart Hyrdeløn, han med Rette kan tilkomme at betale, staar det andre Bymænd frit for uden videre Tiltale, Dom eller Delen at frapante de skyldige, der ikke godvillig betale deres Andel, saa meget som Hyrdelønnen kan opløbe, til den bestemte Tid, og desforuden at have forbrudt en Mark til Byen og en til Herskabet; og skal al Byens Ungfæ og Kreatu-

rer, fra det udslaaes for Hyrden og til al Kornet er indavlet vogtes og holdes under hans Varetægt i Hede og Moser, hver Mand paa Eng og Korn uden Skade. Hvo herimod bryder giver til Byen 2 Mark og til Herskabet 2 Mark.

2.

Saa maa og ingen tage Tægtefæ eller Heste ind paa Marken af nogen Udejeres, ej heller hjemle nogen Husmands eller Indsidders ind i Fællede med Naboerne, med mindre det er med samtlige Bymænds Villie og Minde. Hvo herimod gjør bøder til Byen 2 Mark og til Herskabet 2 Mark.

3.

Hvad Tyringen angaar, da skal enhver være forpligtet at holde og tyre paa sine egne i Fæste havende Vange, de andre Naboer uden Skade. Hvo herimod forser sig betaler til Byen 8 Sk.

4.

Fra Voldborgs Dag og til Vaarsæden er lagt, er det enhver tilladt at tyre sine Heste paa sine egne Engskifter, og ej videre, men naar Sæden er lagt, maa der ej nogen komme i Engene med nogen Slags Kreaturer, det maa være af hvad Navn nævnes kan, under 2 Marks Bøde til Byen og 2 til Herskabet for hver Gang.

5.

Saa skal og alle de Enge, som er ved den sønder Aa, samt ved¹⁾ alle Tider, baade i Hegnings-Tid og i Uhegnings-Tid, være forskaanet fra Hyrdens Hjord og Overdrift, under 8 Sk. Straf til Byen end for hver Gang sligt sker.

¹⁾ Ulæseligt Marknavn.

6.

Saa maa og ingen holde nogen unge, uskaarne Heste i Marken, hvorved Byens Hopper kunde fordærvses, men skal holde dem inde paa Stalden, indtil de bliver skaaren, eller og skille sig af med dem, med mindre de er i ringeste af 10 Rdlr. Værdi, og forsvarlig med Varetægt og stærk Tyre forsynet. Hvem herimod handler, skal have forbrudt og frapantes hver Gang til Byen 1 Mark og til Herskabet 1 Mark.

7.

Ingen maa holde Svin, som er ukrøget, enten i Hegnets Tid eller efter Høsten, naar Rugsæden er lagt, ej heller om Foraaret fra Vaarsædens første Anfang, under 1 Marks Bøde til Byen og 1 Mark til Herskabet.

8.

Hvis Heste, Hopper og Plage samt Køer og Svin, som tages udi Korn eller Eng, betaler den skyldige af Stk. 1 Mark, til Indtægts-Penge 1 Mark, og af 3 Faar og Lam 3 Sk., samt erlægger den Skade, de har gjort, til den Kornet eller Engen tilhører.

9.

Ingen Mand maa understaa sig at slaa Hø, før det af menige Mænd paa Grandestævne bliver paalagt. Hvo herimod gjør bøder til Byen 2 Mark og til Herskabet 2 Mark.

10.

Saa maa og ingen gjøre Anfang med Kornhøsten, Byggen undtagen, uden hvis forinden behøves straks til Brød, førend ved Grandestævne vorder sat en vis Dag til Anfang, og hvorvidt hver Dag derefter maa høstes.

Hvo sig herimod forser betaler 2 Mark Bøde til Byen og 2 Mark til Herskabet.

11.

Saa skal og hver Mand om Voldborg-Dag have deres Toftdiger og Løkker forsvarlig oplukket.

Hvo da dette ikke haver, eller siden i Hegnets Tid lader nogen Skaar staa uoplukket, betaler for hver Dag til Byen, det saaledes forefindes, 4 Mark.

12.

Ingen maa grave Sadder eller Velt-Skuer eller deslige paa Byens Hede, ej heller noget grønt Jord længere ud end tre Alen fra deres Dige-Jord, dog Mantørv herunder ej ment, som maa graves i Marken, hvor de kan bekommes.

Hvo herimod forser sig betaler for det første Stykke 1 Sk. og siden for de andre dobbelt op, saa mange de end ere, og til Deling mellem Byen og Herskabet.

13.

Naar noget bliver paalagt ved Grandestævne, skal hver Mand selv, eller sin visse Bud, efter Advarsel møde derom at give Forklaring, og da af de fleste bliver paalagt til Byens Gavn og Bedste skal de andre holde dem efterrettelige, heller og straffes af Pantemændene for deres Forsømmelse, hver Gang frapantes 4 Sk.

14.

Til den Ende bliver aarlig ved Omgang beskikket 2 Pantemænd, som alvorlig og uden Forsømmelse iagttager, saa vidt muligt, ej alene foreskrevne Artikler at efterleve, og ingen anden enten for Vold eller Venskab forskaaner, men retfærdigen omgaaes med deres Forretninger, uden Had eller Vrede til nogen i Særdeleshed.

Skulde Pantemændene forsømme deres Pligt, og ej frapante den skyldige saameget, som Forseelserne er begaaet til, heller og se igjennem Fingre med nogen,

skal de af andre Bymænd frapantes dobbelt saa meget.

15.

Skulde nogen Mand, som saaledes bør pantes for sin Forseelse, enten med ubekvemme Ord, af vred Hu, eller værgende Haand overfalde dennem og ikke vil lade sig pante, endda han findes skyldig til Bøder, da skal han ikke alene for sin Forseelse eller Gjerning have forbrudt over andre Lovmaal og rette Bøder 3 Sk. til Byen og 4 Sk. til Herskabet.

Sker det anden Gang da dobbelt, men endog tage Skade for Hjemgæld, ifald han ved saadan ulovlig Forhold, som berørt er, viser sig opsætsig.

16.

Hvad Pant, som saaledes fra de skyldige udpantes, undtagen for ukrøgede Svin, som Pantemændene selv benytter dem af, skal af Vedkommende med rede Penge inden 6 Ugers Forløb i det seneste indløses og saafremt den eller de, der Pantet ejer, forsømmer samme Indløsnings Rettighed, bliver Pantet til den højstbydende der i Byen overladt, dog forinden nogen af Delene sker, iagttages Herskabets Andel hjemfaldende Bøder, saafremt Pantemændene ej dertil vil være ansvarlig, om nogen Underslæb sker.

17.

Saa bliver og vedtaget, at al Arbejde om Søndagen og andre Helligdage, saavidt Loven forbyder, ingenlunde af nogen her i Byen maa foretages, i hvad Navn end nævnes kan.

Saa maa og ingen paa Grandestævne lade sig forlyde med Banden, Sværgen eller Skjældsord. Hvo herimod denne Post forser sig betaler eller frapantes for hver Gang, enten af Delene sker, til Byens fattige 3 Mark danske, hvilke Penge Pantemændene haver

udi Sognepræstens Nærværelse at uddele til de mest nødlidende i Sognet.

18.

Ingen maa ride gennem Enge eller Kornet med nogen Slags løse Bæster med sig. Saa maa og ingen tyre Følhopper ved Engen eller Kornet, naar der først er Kjærne deri.

Hvo herimod gjør bøder til Byen for hver Gang 1 Mark og til Husbonden 1 Mark.

19.

Hver Husmand eller Indsidder, som haver Køer eller Faar, betaler deraf til Græsse-Penge, fra Kornet er inde og til Hegnings Tid, af en Ko 1 Mark, og af et Faar 4 Sk., som betales til Byen.

Saa skal og betales til Byen 1 Sk. danske af hver Læs Ildebrand, som de bruger paa Byens Grund; da maa de dog ej nogen Tørv grave, før Bymændene dem dertil udviser Plads og Sted; dog skal hermed ej være ment Aftægtsfolk, som for Alderens Skyld har afstaaet deres i Fæste havende Steder her i Byen.

At dette Vide- og Vedtægtsbrev skal alle dets Ord og Punkter, saaledes som foreskrevet staar, holdes og efterleves, bekræfter vi med vore Hænder og Navnemærkers Underskrift.

Datum Nøraa, d. 19. April 1747.

N.M. S. Hans Lauridsen.

Hans Sørensen. Niels Sørensen.

Niels Jensen. Thomas Sørensen.

Thomas Christensen. Christopher Christophersen.

Nis Nielsen.

Anders Sørensen.

Dette Videbrev haver Nøraa Byes Beboere at holde dem efterrettelig.

Paa deres Excellence Høj- og Velbaarne Hr. Ge-

heimeraad og Stiftsbefalingsmand von Gabels Vegne
som Ridefoged underskriver og forseglar

Bramminge, den 24. April 1747.

C. V. Tolund.

P. S. Formedelst det Misbrug, som i nogle Aar efter dette Videbrevs 4de Artikel er begaaet, med det, at enhver deri var tilladt at tyre i sine egne Enge fra Valborgs-Dag, og indtil Vaarsæden er lagt, saa for paa nogen Maade samme at hemme haver vi samtlige underskrevne Nøraa Byes Mænd vedtaget og indgaaet, at ingen, være sig hvem det være maa, skal understaa sig enten Nat eller Dag fra 1. Maj til Høst er indavlet at komme med enten Bæster eller Kreaturer, tyrede eller løse, i de øster Enge, beliggende fra Enderupholms Laksegaard og lige Nør op, hvor Veylen slipper, samt de saakaldte Tagrene her op med Bramminge Aa, foruden ved Nøraa Aa fra Okse-Krog Gaarde og indtil Vibæk Vejen, alt under Straf for hvert Kreatur, som deri kommer, enten lidet eller stort, alt under Straf af 4 Mark, $\frac{1}{2}$ -Parten til Byen og $\frac{1}{2}$ -Parten til Herskabet.

Denne forandrede Post lover og forpligter vi samtlige Nøraa Byes Beboere os til ubrødelig at holde i Stedet for ovenskrevne 4de Artikel, og til ydermere Vitterlighed alle for en og en for alle underskriver.

Bramminge 1752.

N. H.

Hans Sørensen.

Betyder Niels Hansen.

N. N.

H. S.

Betyder Niels Nielsen. Betyder Hans Sørensen.

Niels Sørensen. Christopher Christophersen.

Chr. Mathiesen.

H. L.

Betyder Hans Lauridsen.

(Videbrevet findes i Bramminge Hovedgaards Arkiv).

J. Carl Christensen.